

God formidling av historie: Sverre Steen-prisen 1995

Aschehougs nye historieverk for den videregående skolen, *Spor i tid*, redigert av Kåre Tønnesson og Ole Kristian Grimnes, ble lansert våren 1995. I oktober kunne lærebokforfatterne – som de første – motta Sverre Steen-prisen for god formidling av historie. Bedømmingskomiteen besto av Haagen Rignes, Elin Strøm og Knut Mykland. Prisen ble utdelt under HIFOs arrangement på bokdagene 1995.

I den forbindelse vil *HIFO-nytt* bringe to omtaler av verket, representert ved bind 1, *Norge før 1850*. Gerhard Schønings skole i Trondheim har allerede tatt læreverket i bruk. Tre historielærere herfra samtaler om hvordan verket kan fungere i klasserommet. Professor Kåre Lunden nærleser lærebokas framstilling av 1814 i en lærebokkommentar som kommer i neste nummer.

Spør i klasserommet?

Gerhard Schønings skole i Trondheim har allerede tatt Aschehougs læreverk *Spor i tid* i bruk i to andreklasser og én tredjeklasse i år. Historielærerne Finn Birger Larsen, Kjell Håkon Paulsen og Nils P Nordtømme understreker alle at det er umulig å felle en rettferdig dom over et læreverk etter bare et høstsemester i bruk. Det tar tid både for elever og lærere å venne seg til lærebøkens struktur og arbeidsmåter. Likevel er et hovedinntrykk skapt. Alle tre har lang erfaring fra klasserommet og fra en rekke tidligere og nåværende historieverk. Dette er et utdrag fra en samtale med *HIFO-nytt*:

Nordtømme: Alle forlag legger mye arbeid i å lage tiltalende læreverk. Det er bra! Både lærere og elever er avhengige at bøkene er ryddige, appetittvekkende og språklig tilgjengelige. Selv om denne læreboka har bred marg med ordforklaringer, kart og tekstbokser,

roter ikke dette til for selve hovedteksten. De ulike elementene er også integrert på en bedre måte enn jeg har sett tidligere. Samtidig må vi jo huske at layout bare er et skall, et middel til å formidle et stoff. Det er balansen som ofte er så vanskelig å treffe. Stort sett synes jeg Aschehoug virkelig har lyktes med innpakkingen, uten at man har kompromisset for mye med den faglige gehalten i boka. («Norge før 1814»). Et lykkegrep er det å introdusere de historiske periodene ved hjelp av kunst. Holger Koføeds kommentarer til de utvalgte kunstverkene gir en ny vinkling til det historiske stoffet som kommer etterpå.

Larsen: Også integreringen mellom læreboka og arbeidsboka er virkelig god. Det interessante med dette læreverket er vel at det for første gang er laget arbeidsbøker til verket, én til bruk i 2. klasse og én til 3. klasse. Ingen av oss har latt elevene kjøpe bøkene

ennå da vi var usikker på hvordan de ville motta stoffet. Senere kan det vel bli aktuelt å sette arbeidsbøkene på boklista. Dette skoleåret har vi imidlertid valgt å kopiere noen av oppleggene i arbeidsboka til elevene. De oppgavene jeg har brukt, har slått meget godt an blant dem. Forfatterne av arbeidsboka har lyktes med å lage oppgaver av forskjellig vanskegrad.

Kildene som elevene inviteres til å arbeide med, er skåret til med sikker pedagogisk hånd og støtter hele tiden stoffet i læreboka. Dersom læreren synes lærebokteksten er tynn, er det mange muligheter å fordype seg ved hjelp av kildene i arbeidsboka. Ikke minst gir dette en åpning mot lokalhistoria.

Paulsen: Enig! Det gode kildetilfanget i bøkene inviterer til mange ulike arbeidsmåter, noe som burde passe godt med intensjonene i de nye læreplanene. Jeg vil i tillegg trekke fram det ypperlige kartmaterialet som er samlet i bøkene. Dette verket overflødiggjør klassesettet med historiske atlas. Dermed blir de historiske kartene brukt mer enn tidligere. Jeg synes også kartene og tegningene i arbeidsbøkene er artige å jobbe med. Personlig er jeg begeistret for den gode struktureringen av stoffet i bøkene. Gjennom de mange skjemaene i arbeidsbøkene, som skal fylles ut, blir elevene utfordret til å forholde seg til viktige historiske begreper som årsak og komparasjon.

Nordtømme: Jeg synes stoffmengden i den første boka er passelig, selv om teksten kan oppleves som fragmentarisk og lovelig tynn. Det er tydelig at mange lærebokforfattere forventer en mindre mottakelig elevmasse etter Reform 94. Likevel: Hvor mye er det egentlig mulig for elevene å svelge av

oversiktstekst? Mer interessant er det kanskje å se på hvilket stoff som presenteres, enn å telle læreboksider. Her synes jeg å merke en viss rehabilitering av det man kan kalle «politisk» historie, med maktforhold i sentrum. I «Norge før 1850» kommer f.eks. dette til uttrykk i omtalen av kirkas rolle. Dette er vel en tendens også i de andre bøkene. Denne dreiningen hilser jeg velkommen. Likevel er her nok sosial- og kulturhistorie i ramme- eller hovedtekst og ikke minst i arbeidsboka. For mye av slikt stoff i lærebøkene gjør det ofte vanskelig for elevene å se at historia er endring over tid.

Paulsen: Det er etter hvert ganske omfattende hjelpemidler læreren kan ta i bruk i historiefaget. I tillegg til lære- og arbeidsbøker finnes det også idepermer for læreren. Her kan man finne flere kilder, kart og tegninger som grunnlag for transparenter, pluss forskjellige tips til læreren. Jeg synes nok at alt dette kan bli for mye å forholde seg til som lærer. Det skal da fortsatt være rom for personlig kreativitet og innspill både fra elever og lærer?

Nordtømme: I lærebøker i historie ser vi ofte at elever og lærebokforfattere ikke spiller helt på lag i den språklige utformingen av teksten. Det kan være en utrolig forskjell i den språklige kompetansen til elevene, evnen til å operere med abstrakte begreper. Vi trenger også hjelp i læreboka til oppklaringer og presiseringer av viktige termer. Heldigvis har dette historieverket også tenkt på denne siden. Jeg presiserer igjen at jeg bare har jobbet med det et halvår. Likevel tror jeg at dette historieverket har muligheter til å sette spor etter seg i klasserommet!